

se najít místo a funkci podobných jevů. Platí to mimo jiné o úloze čtenáře a interpreta a o interpretaci obecně — neboť právě ta se dnes někdy absolutizuje, takže se literární věda mění ve vcořovací řetězce a individuální výklady, jako by již rezignovala na objevování „pravidel literární hry“, na neustálé odkrývání různých hran „literárnosti“. Na druhé straně však snaha o vyčerpávající sumarizaci a klasifikaci tématu vede k zhlazování ostroty krajních pojetí a oslabení čtenářského prožitku. Rejstříky na s. 239–277 by mohly být funkčně redukovány.

Rozsah Pavelkou traktované problematiky, který dokládá jmenný a věcný rejstřík a soupis sekundární literatury, je imponující a nikdo, kdo se kdy bude zabývat literaturou, její interpretací a literární komunikací, nebude si moci dovolit tuto knihu obejít. Pro literárněvědnou slavistiku je zadostiučiněním, kolika inspirací z této oblasti je v práci využito — počínaje Jakobsonem a konče Bachtinem. Pavelkovy *Předpoklady literárního dorozumívání* jsou významnou událostí české a nejen české literární vědy přelomu druhého a třetího tisíciletí.

Ivo Pospíšil

PŮL STOLETÍ VRATISLAVSKÉ POLONISTIKY

ACTA UNIVERSITATIS WRATISLAVIENSIS. Prace Literackie XXXV. 50 lat filologii polskiej na Uniwersytecie Wroclawskim. Red. L. Tatarowski. Wydawnictwo Uniwersytetu Wroclawskiego, Wrocław 1997.

Výsledky druhé světové války znamenaly pro Polsko řadu zásadních změn. Jedním z důsledků nového uspořádání byl i vznik vratislavské polonistiky. Přesto, pokud budeme parafrázovat slova, která se stala mottem při tehdejší inauguraci, „nebyli první“.

V roce 1841, ještě jako součást Královské univerzity, byla na základě dekretu Fridricha Viléma IV. založena Katedra slovanských jazyků a literatur. Jejím prvním profesorem byl v letech 1842–1849 František Ladislav Čelakovský (tento fakt je poctou i výzvou české slavistice). Friedrich-Wilhelms-Universität zu Breslau zanikla o sto let později, 20. 1. 1945, po 134 letech existence. Dnešní Vratislavská univerzita byla formálně zřízena dekretem vlády Polské lidové republiky z 24. srpna 1945. Vznikala na ruinách válkou zničeného města (Festung Breslau) jen díky obrovskému úsilí mnoha lidí.

Přestože vratislavská polonistika nemohla čerpat z materiálního odkazu minulosti, dosáhla uznání a proslavila se četnými jmény, připomeňme alespoň S. Bąka, A. Berezú, Cz. Hernasé, M. Ingolta, M. Klimowicze, S. Kolbuszewského, S. Rosponda, J. Trzynańdowského a současného vedoucího J. Miodka. Tito a mnozí další vytvořili vědecké pracoviště s řadou institutů, pokrývajících celou škálu dílčích jazykových i literárněvědných odvětví, včetně oborů interdisciplinárních a výuky polského jazyka a kultury v tzv. letní škole.

Jako hold práci všech, kteří se o vznik a rozvoj pracoviště zasloužili, věnovali dnešní vratislavští polonisté XXXV. díl svého sborníku *Prace Literackie* padesátému výročí založení vratislavské polonistiky. Autoři rozdělili příspěvky do tří tematicky přibližných částí.

Část první, až kronikářsky popisně, podrobně a precizně seznamuje s padesátiletou historií, vznikem a rozvojem jednotlivých institutů, s jejich oficiálními názvy, daty vzniku (a zániku), s počty studentů i úplnou bibliografií závěrečných prací — od literárněvědných počátků až po dobu současnou, nabízejících všechny literárněvědné, lingvistické, didaktické a mnohé pomezí disciplíny. Věcnost prvního příspěvku vyvažuje a doplňuje poutavá vzpomínka jednoho z profesorů, kteří ztratili své mládí ve válce. Připomíná období válečné a poválečné, obnovu a růst města i národa.

Část druhá shrnuje v řadě příspěvků výsledky vědecké práce dílčích jazykových i interdisciplinárních oborů a studia jednotlivých období literární historie. Kromě osobnějšího pohledu

na historii vědeckých pracovišť je zvláště cenná bibliografie všech publikovaných prací, doplněná jejich stručnou charakteristikou. Mezi studii konkrétních problémů a syntetickými pracemi zaujmou zvláště díla, jež nám zatím scházejí — *Slovník populární literatury* (1994) a *Slovník hovorové polštiny* (1995).

Třetí část informuje o práci studentských vědeckých sdružení, pro něž v našem akademickém prostředí nemáme protějšek. Pod jejich záštitou organizují studenti připravují literární večery, monotematicky zaměřená diskusní setkání, studentské konference, zpracovávají materiály pro slovníky, pomáhají jazykové poradně a vyvíjejí mnohé další aktivity.

Sborník naplněný informacemi důležitými pro vědeckou práci a zajímavými osobními postřehy poslouží jistě při hledání bibliografických údajů a při studiu historie slavistiky.

Lenka Vítová

ANGLICKÝ PRŮVODCE PO RUSKÉ LITERATUŘE

Reference Guide to Russian Literature. Edited by Neil Cornwell. Associated editor: Nicole Christian. Fitzroy Dearborn Publishers. London — Chicago 1998.

Především britská literární věda přišla s projektem, který znamená podstatný přínos k světové rusistice. Slovník, který editovali dva rusisté z katedry rusistiky na univerzitě v Bristolu, je kombinací tradičního autorského slovníku a slovníku literárních děl; snad se v této souvislosti sluší připomenout odeonský projekt Slovníku literárních děl z konce 80. let (editor Vladimír Macura). Slovník v rozsahu takřka jednoho tisíce stran velkého formátu je uveden editorovou vysvětlující poznámkou, soupisem příspěvatelů a poradců, abecedním seznamem spisovatelů a jejich děl, chronologickým seznamem spisovatelů, chronologií a glosářem. Na počátku stojí úvodní eseje (introductory essays), pojednání o tematických a problémových blocích. Právě v tom spatřuji pozitivní význam slovníku: totiž v tom, že se mechanicky neprobírají jednotlivé ustálené vývojové etapy ruské literatury, ale spíše problémové a zájmové okruhy.

Je proto zcela funkční, když se Robin Milner-Gulland zabývá staroruskou literaturou (Old Russian Literature, s. 3–8), A. D. P. Briggs předrevolučním ruským divadlem (Pre-Revolutionary Russian Theatre, s. 9–12), W. Gareth Jones ruskou literaturou 18. století (Russian Literature in the 18th Century, s. 13–17), David M. Bethea souvislostmi díla A. S. Puškina a anglické literatury (Aleksandr Pushkin: From Byron to Shakespeare, s. 18–24), Richard Freeborn ruským klasickým románem (Russian Classic Novel, s. 25–28), Ellen Chances typem zbytečného člověka (The Superfluous Man in Russian Literature, 29–34), Catriona Kelly ženskou literaturou v Rusku (Women's Literature in Russia, s. 35–39), Michael O'Toole ruskou literární teorií od formalistů k Lotmanovi, Birgit Beumers porevolučním ruským divadlem (s. 45–48), Boris Lanin experimentem a emigrací (Experiment and Emigration: Russian Literature, 1917–1953, s. 49–54), Kateřina Clark socialistickým realismem v sovětské literatuře (s. 55–58), David Gillespie literaturou reagující na společenský pohyb (Thaws, Freezes, and Wakes: Russian Literature, 1953–1991) a Alla Latyninová a Martin Dewhirst tzv. ruskou postsovětskou literaturou (Russian Literature in the Post-Soviet Period, s. 64–70). Hlavní tělo slovníku se jmenuje *Writers and Works* a je věnováno biografickým a bibliograficko-literárněvědným a teoretickým úvahám. Pak následují rejstříky a poznámky o konzultantech a autorech.

Budiž již na počátku řečeno, že jde o dílo významné, faktograficky — až na výjimky — přesné, napsané s akribií, moderně a pružně. Současně však budiž řečeno, že úvodní tzv. eseje jsou kvalitativně nevyrovnané: nejlepší jsou práce o staroruské literatuře (v nich se prosazuje koncepce staroruské literatury jako odrazového můstku moderní literatury, méně se již chápe autochtonně jako hodnota sama o sobě včetně sporů o tzv. pravost — ostatně v době postmodernismu ne tolik